

Kocsis Gergő:

Ukrajna két Európa között

Ukrajna manapság a fődíj a két Európa közötti versenyben. A nyugati államok a rendszerváltással és a vasfüggöny mögötti államok Európai Unió és NATO tagságával szépen lassan előnyöket szereztek Oroszországgal szemben, most már a legnagyobb közvetlen szomszéd a tét. Nagy nemzetközi politikai drámáról van szó, amelyben sok tényező játszik szerepet többek között az orosz gázra való rászorultság és az európai identitás kifejezése. Lássuk, melyek Ukrajna lehetőségei, mit kínálnak az Európák?

Az EU társulási megállapodás

Az EU az [Európai Unió Működéséről szóló Szerződés 217. cikke](#) alapján társulási megállapodásokat köthet harmadik államokkal azaz olyanokkal, amelyek nem az Európai Unió tagjai. Ezek a társulási megállapodások, több különböző témában megköthetőek, így többek között lehetnek gazdasági természetűek, politikai jellegűek vagy irányulhatnak különböző biztonságpolitikai aspektusokra is.

A társulási megállapodások tulajdonképpen bilaterális nemzetközi keretszerződések, amelyeket az Európai Unió köt harmadik államokkal. Ezek a keretszerződések eredendően gazdasági természetűek és általában azzal járnak, hogy az államok közötti kereskedelem fokozatosan szabadabbá válik, ez tehát egy kezdő lépcsőfok egy gazdasági integráció felé. Az Európai Külügyi Szolgálat tájékoztatása szerint egy ilyen megállapodás során létre kell, hogy jöjjenek közös testületek, amelyek felügyelik a megállapodás végrehajtását. Azok a harmadik államok, amelyekkel az EU társulási megállapodást köt, privilegizált kapcsolatba kerülnek az EU-val és a legkedvezőbb kereskedelmi besorolásba kerülnek (Most Favoured Nation, MFN).

Ukrajna tekintetében azonban az okozta és mai napig az okozza az EU szemszögéből a legtöbb problémát, hogy az EU 1995 óta minden társulási megállapodásba belefoglal egy klauzulát, amely alapján a szerződést kötő **harmadik államnak tiszteletben kell tartania az emberi jogokat**. Ukrajnában ez több problémát is okozott, többek között reformra szorult az ügyészség és az igazságszolgáltatás rendszere is, azonban politikailag a legkényesebb téma **Julia Timosenko** korábbi miniszterelnök helyzete, aki nyugati politikusok szerint politikai fogoly, az ukrán hatóságok szerint pedig bűnöző.

[Mit kapna Ukrajna, ha teljesítené a feltételeket és aláírná a megállapodást?](#) Több mint harminc területen széleskörű együttműködés jöhetne létre, magába foglalva a **létfontosságú energetikai szektort** is, de ezen kívül a közlekedést, a környezetvédelmet és a kis- és középvállalkozások területét is érintené. Ami a legfontosabb vonzerő az egy speciális széleskörű szabadkereskedelmi megállapodás (Deep and Comprehensive Free Trade Agreement, DCFTA). Ami pedig a legvonzóbb a polgárok szempontjából az a vízummentes utazás lehetősége az EU tagállamokba.

Ukrajna, tehát a gazdasági integráció második lépcsőfokára léphetne az EU-val egy szabadkereskedelmi övezetbe való belépéssel.

A jogi végtermék egy nemzetközi keretszerződés lehetne, mintegy 1200 oldallal, hét fejezettel, 43 melléklettel és 3 jegyzőkönyvvel. Egy komplex gazdasági és szektorális együttműködés, amely preambulumban és az általános elvek című fejezetében kifejezésre juttatja, hogy **Ukrajna egy európai ország, amely az EU felé orientálódik, tiszteletben tartva a demokráciát és az emberi jogokat.**

A társulási megállapodás egy történelmi politikai helyzet megoldására született nemzetközi jogi eszköz és már a Római Szerződés részét is képezte azért, hogy a megalakuló Európai Gazdasági Közösség és az Egyesült Királyság között egy szoros együtt működés jöhessen létre. A jelenlegi társulási megállapodások is politikai helyzeteket kezelnek a gazdaság és a kereskedelem fegyvereivel felvértezve. Ukrajna elfogadott 2013. november 21-én egy kormányhatározatot arra vonatkozóan, hogy az EU-val leállítja a társulást és helyette Oroszországgal kezd intenzívebb tárgyalásokba a vámunióról. A döntés annak fényében volt meglepő, hogy 2013. szeptember 18-án az Ukrán kormány egyhangúlag támogatta a társulási megállapodás tervezetét. Az Ukrán kormányhatározatra számtalan [tüntetés](#) volt a belföldi válasz, az EU pedig Ashton főképviseelő éles hangvétellé [nyilatkozatával](#) reagált. Mi vonzóbb? Mit kínál tehát Oroszország?

Oroszország vámuniója

Pontosabban: **Fehéroroszország, Kazahsztán és Oroszország Vámuniója.** A vámunió 2010. január 1-én lépett életbe és nem titkolt célja, hogy egy keleti EU-szerű együttműködés jöjjön létre az egykori Szovjetunió területén. Az Eurázsiai Unióhoz vezető lépésként 2012 januárja óta a három ország egy közös piacot alkot, amelyet az [Eurázsiai Gazdasági Bizottság](#) felügyel, amely szintén felel az ennél kevesebb tartalommal rendelkező, de több tagállamot számláló **Eurázsiai Gazdasági Közösség** irányításáért, melynek tagja még Kirgizisztán és Tádzsikisztán is. A vámunióknak is van a gazdasági vetületen kívül más polgári vonatkozása, nevezetesen, hogy a tagállamok polgárai útlevél nélkül utazhatnak a tagállamok között. A demokratikus alapelvek és az emberi jogok tisztelete, azonban nem annyira kiemelt prioritás, mint az Európai Unióban.

A vámunió területére olyan termékeket engednek be a hatóságok, amelyek megfelelnek a Vámunió Technikai Szabályzatainak (Customs Union Technical Regulations, CU TR), amelyekből jelenleg már több mint 30 van, és folyamatosan kidolgozásra kerül több is pl. az energiáról és az elektromos termékekről 2015-re lesz kész a szabályzat. Ezek a szabályzatok fokozatosan felváltják a korábbi nemzeti szabályozásokat, tehát a vámunió piacán a termékeknek, ezeknek a közös szabályoknak kell megfelelniük. Egy érdekes szabály pl. hogy a termékek használati utasításának orosz nyelvűnek kell lennie, Fehéroroszország opcionálisan lehet fehéroros is, Kazahsztánban kötelező a kazah nyelv használata is, de **orosz változatnak mindenképpen kell lennie.**

A vámunió, amely a gazdasági integrációban magasabb szinten helyezkedik el egy szabadkereskedelmi társulásnál, viszont csak az egyik kezdeti lépés egy sokkal szorosabb együttműködés felé. Az **Eurázsiai Gazdasági Uniót 2015-ig létre kívánják hozni**, ez a jelenlegi Eurázsiai Gazdasági Közösségből nőne ki. A közösség intézményi struktúrája hasonlít az EU-hoz: van egy Államközi Tanácsa (Európai Tanács), van egy Integrációs Bizottsága, amelynek tematikus tanácsai vannak (EU Tanácsa), van egy Titkársága (Európai Bizottság), van az állandó képviselőknek egy bizottsága (COREPER), van egy Interparlamentáris Közgyűlése (EP) és a közösségnek van egy bírósága (Európai Bíróság).

Oroszország annak a lehetőségét nyújtja Ukrajnának, hogy egy mélyebb gazdasági integráció része legyen, magasabb szinten, mint egy EU társulási megállapodás és nagy valószínűséggel ennek nem az az ára, hogy a politikai-intézményi rendszert megreformálják vagy hogy a jelenlegi kormánypárt szabadon engedje a legnagyobb politikai ellenfelét. Nem elhanyagolható az sem, hogy Ukrajna gyakorlatilag teljes mértékben ki van szolgáltatva az orosz gáznak, melynek fényében értékelendő a 2013. november 21-ei kormányhatározat, amely nemzetbiztonsági indokokra hivatkozik.

A nemzetközi életben általában nincsenek határozott nemek vagy igenek, így nagy valószínűséggel nem derül ki november 28-ára az EU vilnusi **Keleti Szomszédság Csúcstalálkozó**jára, hogy Ukrajna a két Európa közül, melyiket választja. A feszültség nő és ugyan két gazdaságra és kereskedelemre vonatkozó nemzetközi jogi megoldás: egy szabadkereskedelmi megállapodás és egy vámunió között kell dönteni, a döntés nem valószínű, hogy számokon és statisztikákon fog múlni.